

یادداشت روز

آیا این هنراست؟

علی فرامرزى

● اسكات كلې فضانوردی است كه تاكنون بيشترين زمان را در فضا گذرانده. او توانسته با دوربين ششخصى خود هنگامى كه از آن ارتفاع به زمين نگاه مى‌كند، عكس بگيرد. ويژگى‌ها و شگفتى‌هاىي كه در اين تصاوير بود جاناتان جونز، نويسنده و منتقد هنرى روزنامه گاردن، را برآن داشت تا در شماره ۱۹ اكتوبر ۲۰۱۵ اين سؤال را مطرح كند كه آيا عكس‌هاى اسكات آثار هنرآند يا اسكات يك هنرمند است؟! جونز سپس به تعدادى از آثار طراحى به‌دست‌آمده در جنوب فرانسه اشاره مى‌كند و اين سؤال را مطرح مى‌كند كه آيا اين آثار را مى‌توان در زمره هنر قرار داد و به‌وجودآورندگان آنها نخستين انسان‌هاى هنرمند بوده‌اند؟ جواب هرچه باشد سؤال بعدى چراسا؟! به چه دليل آرى يا نه؟!

جونز نتيجه مى‌گيرد كه آرى، اسكات يك هنرمند است و عكس‌هايش نيز اثر هنرآند. دلايل او براى چنين نتيجه‌گيرى بسيار نزديك به تعريف «هنرمعاصر» است. در هنر معاصر تاكيد بر اصل ايده است، به اين معنى كه بديع و خلاق بودن ايده است كه فرد را شاخص مى‌كند و مى‌توان به او صفت هنرمند را اطلاق كرد؛ اينكه در پروسه خلق اثر چه اتفاقى مى‌افتد يا محصول به‌وسيله چه كسانى تحقق مى‌يابد، تاثيرى در اثر هنرى بودن يا نبودن نخواهد داشت. اّثر ممكن است به‌وسيله خود هنرمند يا هر فرد يا گروهى توليد شود. اين همان تفاوتى است كه هنر مدرن را از معاصر تفكيك مى‌كند؛ چراكه در آثار مدرن پروسه خلق اكثرا توسط خود خالق اثر طى مى‌شود و چه‌بسا اتفاقات خلاقانه بسيارى در همين محقق‌شدن محصول نهايى به وجود مى‌آيد. نسبى بودن طيفى‌بودن تعاريف معنئى تا جابى گسترده است كه گاه مى‌تواند به ضد خود تبديل شود و در مواردى حتى خود صورت‌مسئله را زير سؤال خواهد برد؛ مثل اين سؤال كه آيا لغاتى مانند هنر و هنرمند، دام‌هاىي نيسند كه كلمه بر سر سر را ما گسترده و بحث‌هاى ي‌پايانى را دامن زده است و درگيرشدن به آنها ما را از درك مستقيم هستى و دريافت شهودى جهان دور نمى‌كند؟!

خيلي دور خيلي نزديك

اثرى از فيلى زاده به موزه متروپوليتن رفت سفر رستم به نيويورك

● شرق: رستم ساكن نيويورك شد. اثرى از سياكم فيلى‌زاده با عنوان «بازگشت رستم بعد از ۳۰ سال» در مجموعه صالى موزه متروپوليتن قرار گرفت. يکى از آثار سياكم فيلى‌زاده اين‌روزها به مجموعه موزه متروپوليتن اضافه شده است. اين اثر «بازگشت رستم بعد از ۳۰ سال» نام دارد كه از مجموعه «بازگشت رستم دو» است. اين مجموعه براى اولين بار در سال ۸۸ در گالرى آران در تهران نمايش داده شد و بعد از آن در نمايشگاه‌هاى خارج از كشور، همچون «ايران از درون و بيرون» در موزه چلسى نيويورك در سال ۲۰۰۹ و موزه لكما (موزه شهر لس‌آنجلس) به نمايش گذاشته شد. موزه لكما كل مجموعه را در سال ۲۰۱۲ خريدارى كرد. برخى از آثار اين مجموعه همچنين در نشرىاتى همچون مجله آرت‌پرس فرانسه در سال ۲۰۱۰ و كتاب «نقاشى درباره شاهنامه، امروز» با پيش‌گفتار چارلز ملويل (از شاهنامه‌شناسان بنام جهان)، به نمايش درآمده‌اند؛ كتابى كه نشر «تكنيك ترى» انگلستان آن را به مناسبت نمايشگاه هزاره هفتميه كه در بنياد شاهزاده لندن برگزار شده بود، رونمايي كرد.

فيلى‌زاده در اين مجموعه با تركيب عكاسى، تصويرسازى، گرافيك و به‌كاربردن مؤلفه‌هاىي از زندگى امروز، تصويرى از رستم در دنيای معاصر ارائه كرده است. او كارشناسى گرافيك از دانشكده هنر و معمارى دانشگاه آزاد دارد. فعاليت‌هاى حرفه‌اى خود را از سال ۱۳۷۶ در گرافيك آغاز كرد و در نمايشگاه‌هاى گرافيك در سويس و ژاپن هم شركت كرد. او با وجود اينكه به دليل فعاليت در همين زمينه شناخته مى‌شود، اما از مدتي قبل كمتر به گرافيك مى‌پردازد و سعى دارد ديگر شاخه‌هاى هنرهاى تجسمى را هم تجربه كند. او سال گذشته در گفت‌وگويى با «شرق» اشاره كرد: «هميشه دغدغه خلق اثر هنرى داشتم و هنوز هم دارم. به‌رحال بعد از ۲۰ سال تصميم گرفتم به نوعى با گرافيك خداحافظى كنم، اين در حالى بود كه هم درآمد خوبى داشتم و هم شناخته‌شده بودم.»

نما توسلى: افشين پيرهاشمى در فهرست شش هنرمندى از خاورميانه قرار گرفت كه آثارشان يادآور مؤلفه‌هاى فرهنگى سرزمينشان است. اين نقاش ايرانى بعد از آنكه نامش سه‌بار در فهرست ۵۰۰ هنرمند برتر جهان در سال‌هاى ۲۰۱۰ به بعد از سوى دو مؤسسه «آرت‌پريس» و «فياك» ثبت شد، از سوى نشريه هافينگتون‌پست آمريكا نيز جزء شش هنرمندى انتخاب شد كه از فرهنگ خود الهام مى‌گيرند.

هافينگتون‌پست در اين مطلب كه به‌تازگى منتشر كرده، از شش هنرمند خاورميانه نام مى‌برد كه آثارشان رنگ‌بوى سرزمينشان را دارد. در ابتداى اين متن آمده است: «اگرچه خاورميانه طى سال‌هاى اخير شاهد حوادث سياسى – اجتماعى خستگى‌ناپذيرى بوده اما تداوم هنر اصيل و پويا در اين منطقه هرگز با شكست و ناكامى روبه‌رو نشده است. در اينجا شش هنرمندى را كه براى ما يادآور سرزنده‌بودن صلح و تبلور فرهنگ اثرى مردمان خاورميانه هستند، ذكر مى‌كنيم».

در ابتداى اين مطلب از تمام عظام، نام برده شده است: «پس از تحولات و شورش‌هاى خشونت‌آمیز در سرزمين مادري‌اش، سسويه، تمام عظام نسخه خودش را از يکى از آثار هنرى منحصربه فرد جهان يعنى «بوسه» اثر گوستاو كلميت خلق كرد تا اعتراض خود را از رنج‌ها و مصائب حاکم بر کشورش نشان دهد. او با اين اثر، تيتريهاى اول مطبوعات جهان را به خود اختصاص داد و عشق را روى ديوارهاى شهر جنگزده دمشق به تصوير کشيد. با اين اقدام، او وضعيت کنونی کشورش را به جهان بازماند و توانست نياز حادى کشورش به بازگشت به عشق و ضرورت برقرارى صلح در سرزمين مادري‌اش را به اشتراك بگذارد. در ادامه، نقل‌قولسى هم از عظام مى‌خوانيم: «مى‌خواهم اين موضوع

شرق: «ناheid» به كارگردانى آيدا پناهنده، پس از دريافت جايزه «آينده درخشان» بخش «نوعى نگاه» جشنواره كن، اين‌بار توانست از جشنواره فيلم شيكاگو، جايزه «اجر ايسرت» را از آن خود كند. اين فيلم كه از محصولات مركز گسترش سينماى مستند و تجربى است، به تهيه‌كنندگى بژن امكانيان به اين بخش از جشنواره راه يافت. فيلم، روايتگر داستان زنى به نام ناهيد (ساره بيات) است كه از شوهرش، احمد (نوبد محمدرزاده)، به‌خاطر اعتيادش جدا شده و خرج زندگى خود و پسر خردسالش را از طريق تاپ تاپ‌پايان‌نامه‌هاى دانشگاهيى درمى‌آورد. طبق توافقي با همسر سابقش، او تنها در صورتى مى‌تواند بچه را نزد خودش نگه دارد كه ازدواج كنند. او دل‌باخته مرد ثروتمندى به نام مسعود (بژمان بازغى) است كه به او پيشهاد ازدواج هم داده، اما ناهيد به‌خاطر ترس از دست‌دادن فرزند، به مسعود و درواقع به ميل درونى‌اش، پيشنهاد رد داده است.

با آيدا پناهنده، كارگردان ۳۶ساله اين فيلم، پس از موفقيت در اين جشنواره، كه در غياب خودش در جشنواره شيكاگو رقم خورد، گفت‌وگويى كوتاه داشته‌ايم. پناهنده در آن اذعان مى‌كند هنوز از زمان اكران فيلمش در ايران خبر ندارد!

فكر مى‌كنيد وجه غيرقابل‌پيش‌بينى فيلم «ناheid» كه بود كه آن را مستحق دريافت جايزه «راجر ايسرت» جشنواره شيكاگو كرد؟
از همان ابتداى نگارش فيلم‌نامه، تصميم من و ارسلان اميرى بر اين بود كه به يك موضوع نچندان تازه، نگاهى متفاوت حاصل از تجربيات و مشاهدات خودمان بيندازيم و تلاش كنيم فيلم‌نامه‌اى استاندارد بنويسيم كه در درجه اول، خودمان صادقانه دوستش داشته باشيم. در مرحله بعد، در كارگردانى،

هنر

«هافينگتون‌پست» انتخاب كرد

افشين پيرهاشمى، يکى از شش هنرمند الهام‌بخش خاورميانه

را به بحث بگذارم كه چگونه جهان مى‌تواند به هنر علاقه‌مند باشد درحالى‌كه در نقطه‌اى از جهان يعنى در سوريه، روزانه ۲۰۰ نفر از مردم كشته مى‌شوند. «گويا» (فرانسيس گويا) اثرى را خلق كرده بود تا بى‌اخلاقى قتل‌عام صدها شهروند بى‌گناه اسپانيايي را در سوم مى ۱۸۰۸ تصوير كند. چه تعداد همچون سوم، امروزه در سوريه داريم؟

دومين هنرمند اين فهرست افشين پيرهاشمى، نقاش ۴۱ ساله ايرانى، است كه در توصيف او عنوان شده است: «افشين پيرهاشمى پيچيدگى‌هاى زندگى مدرن امروز ايران را از طريق پرتره‌هاى فوتورئاليست خود مورد آزمائش قرار مى‌دهد. به‌ويژه، پيرهاشمى به نقش زنان در جامعه معاصر ايران علاقه‌مند است. او ارتباطاتى را كه آنان با جهان پيرامون خود دارند و ببيان قدرت آنها را آن‌گونه كه خودشان را نشان مى‌دهند، از طريق تصويرسازى احجام آنها جست‌وجو مى‌كند».

هنرمند بعدى اسامه دياب از فلسطين است: «او در جست‌وجوى آن است كه چگونه هنر به ضرورت مباحث سياسى – اجتماعى مى‌پردازد. او با خطاب‌قرار دادن پيچيدگى‌ها و موانع تعارضات سياسى، جهاني‌شدن و سبيلسزم جذاب، تصاويرى منحصربه‌فرد از فرهنگ عامه را مورد خطاب قرار مى‌دهد كه به بهترين شيوه ممكن قادر بوده با مخاطبان خود ارتباط برقرار كند». چهارمين هنرمندى كه در اين فهرست به آن اشاره شده، دنيم كرم از لبنان است: «او بيشتر به‌واسطه اينستاليشن هنرى بزرگ خود در كلان‌شهرهاى دوبي و چين معروف است. اين هنرمند لبنانى كه معمار نيز هست، آثارى مربوط به آينده و فضاهايى متناوب خلق مى‌كند، به‌ويژه مواردى كه بربايه رڤياها شكل گرفته است. كرم كه آثار خود را از منابع فرهنگى متعددى اخذ مى‌كند، زبان تصويرى مشخصى را شكل داده كه

آيدا پناهنده، پس از دريافت جايزه «راجر ايسرت»

منتقد بايد سخت‌گير باشد وبى پروا

دفعه بعد، خفاى كمترى بكنم. **۴** در كل، فضاى كلّى جشنواره شيكاگو را **چطور ديديد؟ گويا مايكل مور هم در اين مراسم جايزه‌اى گرفت. با او ديدارى داشتيد؟**

به دلايل شرايط دشوار سفر به آمريكا، قيد سفر به فستيوال شيكاگو را زدم. درحال‌حاضر در اسپانيا هستم. ناهيد در بخش مسابقه فستيوال واياودايليد حضور دارد. فستيوالى كه جزء قديمى‌ترين رويدادهاى هنرى اروپاست و سابقه درخشانى دارد و خوشحالم كه چند سال قبل، عباس كيारستمى توانسته جايزه اصلى اين فستيوال را به دست آورد.

۴ **از اكران فيلم ناهيد در ايران چه خبرى به ما مى‌دهيد؟**

راستش از اكران فيلم، من هم همان چيزهايى را مى‌دانسم كه در رسانه‌ها گفته مى‌شود. برعكس پخش‌كننده‌هاى بين‌المللى‌مان و خانم شهبانى كه

ايرانى خوب نيست! شايد هم خوب باشد، چه كسى مى‌دانند؟! منتقد بايد سختگير باشد و بى‌پروا؛ فيلم‌ساز هم معمولاً دل‌تازك است و وابسته به فيلمش. طبعاً ممكن است در اين ميان دلخورى‌هاىي پيش بياييد. اما من، بيشترين چيزها را از نقدهاىى كه از دوران دبيران تا حالا، خوانده‌ام، ياد گرفته‌ام. «منتقد»‌هاى با تجربه و آگاه، معلم‌هاى خوبى‌اند. من كه حاضرم با كمال ميل، كف دست‌هايم را در برابر اين گروه از منتقدان جلو بياورم؛ شايد

مدام در تماس هستيم، پخش‌كننده داخلى چندان من را در جريان مسائل فيلم قرار نمى‌دهد. ظاهراً لازم نمى‌داند!

۴ **گويا روى فيلم‌نامه‌اى با مضمون عشق كار كرده‌ايد؟ آيا اين فيلم‌نامه را جلوى دوربين مى‌بريد؟**

با ارسلان اميرى، مشغول نوشتن فيلم‌نامه جديدى هستيم. بله فيلم‌نامه، مضمونى عاشقانه دارد. ولى نوشتن فيلم‌نامه، مثل رفتن به سفرى است كه فقط بليت رفت آن در دستتان است. يعنى معلوم نيست چه زمانى برخورد كشت و شايد اصلاً برنگرديد!!! هر زمان كه احساس كرديم، فيلم‌نامه آن چيزى است كه دوست داريم، حتما شروع به كار خواهيم كرد.

۴ **«ناheid» در جشنواره كن هم موفقيتى كسب كرد. به نظر شما چه ويژگى‌اى اين فيلم را در عرصه بين‌المللى شاخص مى‌كند؟**

به‌نظرم ابتدا، قصه مهم است. كگتن قصه‌اى جذاب براى اهل فن و مردم عادى در همه دنيا. اين روزها كه با مخاطبان فيلم در فرانسه، آلمان، برزيل، تركيه، كره‌جنوبى، مراکش و.. در ارتباطم، واكنش‌هاى مخاطبان از فرهنگ‌ها و طبقات مختلف، خيلى برايم جذاب است. آنها بعضى وقت‌ها چيزهايى مى‌گويند يا برايم مى‌فرستند، كه باورنكردى است. مسئله‌اى كه در فيلم مطرح مى‌شود، مسئله‌اى جهانى است كه همه زن‌ها و مردها، در گوشه و كنار دنيا، درگيرش هستند. در ضمن ما سعى كرديم، به لحاظ تكنيكي و فنى، استانداردهاى سينمايى روز جهان را در فيلم رعايت كنيم. ناهيد قرار است در كشورهاى زيادى اكران شود و براى اكران خيلى مهم است فيلمى كه در سينماهاى شان اكران مى‌كنند، جذاب باشد، براى پرده سينما ساخته شده و استانداردهاى لازم را داشته باشد.

يك اتفاق ساده

چرا رابطه سينما و مذهب را قيچى مى‌كنند؟

آخرى تلاش كرد بخشى از روز عاشورا را تصوير كند. هم درويش و هم ميرباقرى با توجه به محدوديت تصوير‌كردن چهره معصومان، سعى كردند داستان جذاب و حماسى حضرت ابوالفضل(ع) را كه براى مسلمانان با جذابيت بالايى برخوردار است، به تصوير بکشند و هر دو نيز با مجوزهايى، اين صحنه‌ها را ساختند. ولى هيچ‌يك موفق نشدند اين سكانس‌ها را به نمايش عمومى بگذارند و گرفتار ميزبى رسمى و غيررسمى شدند. طبعاً وجود چنين سخت‌گيرى‌هايى موجب خواهد شد در فيلم‌نامه‌ها و فيلم‌هاى اين‌چنينى، چهره قهرمانان اصلى قصه قابل‌نمايش نباشد و طبيعى است كه فيلم‌سازان طراز اول، ديگر خود را درگير چنين پروژه‌هايى نخواهند كرد. بدون قهرمان و شخصيت مثبت كه نمى‌شود فيلم ساخت!؛ حالا ببينيم گروهى از فيلم‌سازان ظاهراً ارزشى در اين زمينه چه كرده‌اند. يك نگاه گذرا نشان مى‌دهد آنها علاقه‌اى به تاريخ اسلام ندارند ولى به‌شدت به زندگى پيامبران بنى‌اسرائيل علاقه‌مندند و يك مرور ساده اين را نشان مى‌دهد. جمال شورجه تاكنون در زمينه تاريخ اسلام چيزى نساخته ولى يك بار قرار بود با تهيه‌كنندگى محمد خزاعى زندگى حضرت خديجه(س) را توليد كند كه به دليل اختلاف علما بر سر نشان‌دادن چهره ايشان، منصرف شد.

او سال‌هاست كه درخواست بوجه‌اى كلان دارد براى ساخت پروژه‌اى با نام «سواديه‌ا» درباره مسلمانان كشور تاينلد؛ فرج‌الله سلحشور، كه مدعى فيلمسازى با موضوعات قرآنى است تاكنون اساساً هيچ فيلمى ساخته‌ولى سه سريال بل تلويزيون كار كرده؛ سريال‌هاى زندگى حضرت ايوُب پيامبر، «مردان آنجلس» و زندگى يوسف پيامبر (ع). او ولى هرگز دست به كار پروژه‌اى با موضوع تاريخ اسلام نشده و حالا سال‌هاست از اينكه بوجه عظيمى كه براى پروژه زندگى حضرت موسى (ع) درخواست كرده در اختيارش قرار نمى‌گيرد، گلایه دارد. شهريان بحراني هم پروژه زندگى حضرت سليمان نبى را در سينما توليد كرده است. از سوى ديگر محمدعلى نجفى نيز داستان زندگى حضرت ابراهيم(ع) را به تصوير كشيده است، ميرباقرى

چهره روز

براى نقش آفرينى در فيلم «بهمن»

فاطمه معتمدآريا نامزد آسياباسيفيك شد

● شرق: فاطمه معتمدآريا براى بازى در فيلم سينمايى «بهمن» به كارگردانى مرتضى فرشيف نامزد دريافت جايزه بهترين بازيگر زن اين جشنواره سينمايى شد. اين در حالى است كه پيش‌تر نگار جواهريان به عنوان يكى از اعضاى هيات داوران اين دوره آسياباسيفيك از كشورمان انتخاب شده بود. فاطمه معتمدآريا همچنين اخيرا در چهارمين دوره جشنواره فيلم‌هاى شرق اروپا، كه در وين برگزار شد، يك جايزه ويژه براى بازى در فيلم «نيات» گرفت. او همچنين براى بازى در «نيات» به‌تازگى در جشنواره يوروسپاى كشور قزاقستان جايزه بهترين بازيگرى را دريافت كرد و براى بازى در «بهمن»، نامزد دريافت بهترين بازيگر نقش اول زن، در آخرين دوره جشنواره فجر نيز بود. جشنواره سينمايى آسياباسيفيك قرار است پنجم آذر در برزينى استراليا برگزار شود.

هفت جهان

نوزدهمين حراج كريستيز دوبي پرياشد

● نوزدهمين حراج كريستيز دوبي با فروش ۲۷ اثر ايرانى همراه بود كه از مجموع ۱۰ رکورد نخست اين دوره، شش رکورد به نام كشورمان به ثبت رسيد. به گزارش هنرآنلاين، در اين دوره از ميان ۱۲۱ اثر، ايرانى، عرب و ترك ۸۸ اثر فروخته شد كه سهم ايران فروش ۲۷ تابلو از ۳۴ نقاشى «زن سياه‌پوست نشسته در كنار پنجره» هنرمند فقيد مصرى، محمود سعيد رسيد كه با قيمت ۶۶۵ هزار دلار چكش خورد و در جايكاه دوم تابلوىى از مجموعه درخت‌هاى سهراب سپهرى ايستاد كه ۴۲۵ هزار دلار به فروش رسيد. رکورد سوم نقاشى «شباطين فرياد» فرهاد مشيرى شد كه پشت جلد كاتالوگ اين دوره هم بود و ۳۸۹ هزار دلار فروخته شد. نقاشى‌خط حسين زنده‌رودى با عنوان «صاد» چهارمين رڪـورد را به نام ايران سند زد كه ۳۶۵ هزار دلار فروخته شد. در جايكاه پنجم نيز اثر ديگرى از فرهاد مشيرى قرار گرفت و ۲۴۵ هزار دلار چكش خورد. اما جايكاه ششم را هنرمند لبنانى ايمـن بعلبكي با اثرى به قيمت ۲۳۳ هزار دلار به خود اختصاص داد؛ هرچند سه رڪورد بعدى را بار ديگر هنرمندان كشورمان به نام ايران ثبت كردند. دو اثر از دو پيش‌كوت ۹۳ ساله كشورمان با قيمت قابل‌توجه ۲۰۹ هزار دلار چكش خورد. اثر حـجـمى منير فرمان‌فرمايان با عنوان «توپ آينه‌اى» و در كنارش اثرى از منوچهر يكتايى با عنوان «پرتره روبرت مونرو». كلكسيون موفقيت هنر ايران در اين دوره را نقاشى‌خط «دولته‌اى» سيدمحمد احصابى با قيمت ۱۸۵هزار دلار و كسب رڪورد هشتم تكميل كرد. در اين دوره از ايران هفت اثر به فروش نرسيـد سه تابلو از حسين زنده‌رودى و يك تابلـو از ركنى حائـرى‌زاده پروانه اعتمادى، نصرالله افجه‌اى و مسعود عرب‌شاهى.

پرده تفره اى

طوسى «يكبار براى هميشه» را بررسى مى‌كند

● شرق: فيلم «يكبار براى هميشه»، با نقد و بررسى جواد طوسى در خانه هنرمندان ايران به نمايش درمى‌آيد. نمايش فيلم «يكبار براى هميشه»، ساخته سيروس الوند دوشنبه، چهارم آبان در سينماك خانه هنرمندان به نمايش درمى‌آيد. درآدمه نيز نشست تد و بررسى فيلم با حضور جواد طوسى برگزار خواهد شد. «يكبار براى هميشه»، محصول سال ۱۳۷۰ است و خسرو شكيباني، فاطمه معتمدآريا، مرتضى احمدى، جهانگير فروهر، بهروز رضوى، افسانه چهره‌آزاد، مهدي آريان‌نژاد، محسن قاضى‌مرادى، ميرصلاح حسيني، پرويز شاهين‌خو و... در آن به ايفاي نقش پرداخته‌اند. سيرمخ طوسى بهترين كارگردانى و بهترين بازيگر نقش اول زن دوازدهمين جشنواره فيلم فجر، به اين فيلم تعلق گرفت. «يكبار براى هميشه» ساعت ۱۷:۳۰ دوشنبه چهارم آبان در تالار استاد ناصرى خانه هنرمندان ايران به روى پرده مى‌رود.